

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 463/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., S., A. B., S., a R. B., B., zastúpených advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namietajú porušenie základného práva podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd R. B..., postupom Prezídia Policajného zboru prostredníctvom Úradu boja proti organizovanej kriminalite, postupom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky prostredníctvom Úradu špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky, postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže prostredníctvom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby..., postupom Špecializovaného trestného súdu a postupom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v bližšie nešpecifikovaných konaniach v súvislosti s väzbou a úmrtím R. B..., a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B., A. B. a R. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. októbra 2011 doručená sťažnosť M. B., S. (ďalej len „sťažovateľka v prvom rade“), A. B., S. (ďalej len „sťažovateľ v druhom rade“), a R. B., B. (ďalej len „sťažovateľka v treťom rade“; spolu ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namietajú porušenie základného práva podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) R. B... (ďalej len „nebohý“), postupom Prezídia Policajného zboru prostredníctvom Úradu boja proti organizovanej kriminalite, postupom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky prostredníctvom Úradu špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky, postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže prostredníctvom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby..., postupom Špecializovaného trestného súdu a postupom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (spolu ďalej aj „porušovatelia“) v bližšie nešpecifikovaných konaniach v súvislosti s väzbou a úmrtím nebohého. Sťažnosť bola daná na poštovú prepravu 13. októbra 2011.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú príbuznými nebohého; sťažovatelia v prvom rade a druhom rade sú rodičmi nebohého a sťažovateľka v treťom rade je dcérou nebohého.

Nebohý bol spolu s ďalšími fyzickými osobami trestne stíhaný na základe uznesenia Úradu boja proti organizovanej kriminalite Bratislava sp. zn. ČVS: PPZ-25/BOK-B1-2010 zo 16. februára 2010 na skutkovom základe uvedenom v tomto uznesení. Trestné stíhanie proti nebohému bolo vedené väzobne, pričom väzba mu začala plynúť 16. februára 2010.

Sťažovatelia tvrdia, že napriek tomu, že orgány činné v trestnom konaní boli od počiatku informované o zlom psychickom zdravotnom stave nebohého, bol tento umiestnený na „samotke“ takmer 18 mesiacov s prísnyim režimom stráženia a s obmedzeným prístupom ku korešpondencii a návštevám príbuzných.

Sťažovatelia uvádzajú, že „niekoľko krát žiadali OČTK o vydanie pokynu, aby R. B. nebol umiestnený sám na cele, nakoľko na to nie je dôvod a takýto postup je trýznivý voči jeho osobe“. Na dôkaz týchto svojich tvrdení sťažovatelia predložili ústavnému súdu odôvodnenie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby, žiadosť o zabezpečenie výkonu práv obvineného z 10. marca 2010 a podnet verejnému ochrancovi práv z 1. apríla 2010.

Nebohému taktiež napriek jeho žiadostiam neboli podľa tvrdenia sťažovateľov poskytnuté lieky, ktoré potreboval, pričom jeho zdravotný stav sa mal zhoršovať aj obmedzeným prístupom ku korešpondencii a neumožňovaním návštev príbuzných. Takýmto konaním porušovateľov dochádzalo podľa sťažovateľov k mučivému zaobchádzaniu s nebohým.

Zo sťažnosti vyplýva, že 11. augusta 2011 spáchal nebohý vo svojej samostatnej cele samovraždu.

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v sťažnosti sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Postupom Prezídia Policajného Zboru prostredníctvom Úradu boja proti organizovanej kriminalite došlo k porušeniu práv R. B... namietané sťažovateľmi v zmysle čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu a čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd o zákaze mučenia.

Postupom Generálnej prokuratúry SR prostredníctvom Úradu špeciálnej prokuratúry SR došlo k porušeniu práv R. B... namietané sťažovateľmi v zmysle čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu a čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd o zákaze mučenia.

Postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže prostredníctvom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby... došlo k porušeniu práv R. B... namietané sťažovateľmi v zmysle čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu

zaobchádzaniu alebo trestu a čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd o zákaze mučenia.

Postupom Špecializovaného trestného súdu došlo k porušeniu práv R. B... namietané sťažovateľmi v zmysle čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu a čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd o zákaze mučenia.

Postupom Ministerstva spravodlivosti SR došlo k porušeniu práv R. B... namietané sťažovateľmi v zmysle čl. 16 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu a čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd o zákaze mučenia.“

Okrem uvedeného sa sťažovatelia domáhajú aj náhrady nemajetkovej ujmy v sume 100 000 €.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia namietajú porušenie základného práva nebohého podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru postupom porušovateľov v súvislosti s jeho väzbou a úmrtím.

Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že domáhať sa ochrany základných práv a slobôd sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa môže fyzická osoba alebo právnická osoba jedine v záujme ochrany svojich základných práv a slobôd (napr. II. ÚS 32/06, II. ÚS 80/06, IV. ÚS 72/08), t. j. nie v záujme ochrany základných práv iného.

Aplikácia uvedeného právneho názoru na vec sťažovateľov zakladá dôvod na odmietnutie ich sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu, že bola podaná zjavne neoprávnenými osobami. Vzhľadom na špecifické okolnosti posudzovanej veci sa ústavný súd neuspokojil len s týmto záverom, a preto sa pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zaoberal aj otázkou, či v danom prípade disponuje právomocou na jej prerokovanie a rozhodnutie.

Podľa § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Podľa § 15 Občianskeho zákonníka po smrti fyzickej osoby patrí uplatňovať právo na ochranu jeho osobnosti manželovi a deťom, a ak ich niet, jeho rodičom.

Podľa § 7 ods. 3 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov obvineného možno umiestniť v cele samostatne, ak

- a) o to obvinený požiada a v ústave sú na to vytvorené podmienky,
- b) o to požiada orgán činný v trestnom konaní alebo
- c) riaditeľ ústavu tak rozhodne z dôvodu ochrany bezpečnosti obvineného, iných osôb alebo z iného závažného dôvodu.

Zo sťažnosti vyplýva tvrdenie sťažovateľov, že nesprávnym a nezákonným spôsobom výkonu väzby nebohého (samostatná cela, odopieranie prístupu ku korešpondencii, odopieranie návštev, neposkytnutie potrebnej zdravotnej starostlivosti) mu boli postupom porušovateľov spôsobené mučivé útrapy, ktoré napokon viedli k jeho smrti.

Sťažovatelia sa v sťažnosti domáhajú ochrany práva nebohého nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu – *„Predmetom tejto sťažnosti je porušenie základných práv syna sťažovateľov... a otca sťažovateľky...“*. Sťažovatelia poukazujú na ustanovenie § 11 Občianskeho zákonníka, v rámci ktorého zvyrazňujú požiadavku na ochranu života a zdravia fyzickej osoby, a v tejto súvislosti uvádzajú, že *„V zmysle ustálenej judikatúry uplatnenie práva na ochranu osobnosti, patrí po smrti osoby najbližším rodinným príslušníkom.“*

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že ak sťažovatelia tvrdia, že postupom porušovateľov došlo k zásahu do osobnostných práv nebohého, ktorý bol podľa ich názoru vystavený krutému a ponižujúcemu zaobchádzaniu či mučivým útrapám, môžu sa sťažovatelia, resp. tí z nich, ktorí sú na to oprávnení v zmysle § 15 Občianskeho zákonníka, obrátiť na príslušný všeobecný súd so žalobou o ochranu osobnosti nebohého.

Uvedený právny prostriedok ochrany umožňuje sťažovateľom podľa názoru ústavného súdu dosiahnuť účinnú nápravu vzhľadom na právomoc všeobecného súdu preskúmať tvrdenia sťažovateľov, vykonať potrebné dokazovanie a vo veci rozhodnúť.

Uplatnenie uvedeného právneho prostriedku ochrany je v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (napr. I. ÚS 256/05), čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti aj pre nedostatok právomoci ústavného súdu, keďže právomoc príslušného všeobecného súdu rozhodnúť o žalobe o ochranu osobnosti nebohého v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu vzhľadom na subsidiaritu jeho právomoci rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde jednak z dôvodu, že bola podaná zjavne neoprávnenými osobami, ako aj z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2011